

af det Bortfolgte, skal han da vente, indtil en Gaard bliver ledig, hvorpaa der ingen Livsarvinger er. Det er jo aabenbart, at i saa Fald vil Bestemmelsen mangfoldige Gange slet ingen Betydning have for ham, han kan komme til at vente 30 Aar uden at faae Nytte af denne Paragraph. Vilde man altsaa forandre det derhen, saa troer jeg, man ligesaagodt kunde opgibe denne Præmie for Selveiendoms Udbredelse. Bestemmelsen i § 3 i Forbindelse med den i § 7 synes mig heldig, men der mangler Gjensidighed. Det er muligt, at dette Offer maa gjøres fra Godseierens Side for Bøndestanden, at det er rigtigt at tage en Bestemmelse om, at den, der kun har den enkelte Gaard, skal undgaae Hazarden, hvorimod den, der har de mange, selv bærer Hazarden, men reiskærbigt synes jeg ikke, man kan sige det er. Vil jeg tage en Bestemmelse, hvorved jeg saagodtsom i alle Tilfælde sikkrer Fæsteren Fordeel af Gaarden i 30 Aar, saaledes at Familien faaer en Forholdsdeel tilbagebetalt, naar Fæsteren dør forinden, eller naar, som nu efter Udkastets § 7, Enken gifter sig, (eller, som nys blev foreslaaet, Bestemmelsen, der stod i Regjeringens Udkast), da tilkommer der strengt taget ogsaa Godseieren 1/30 for hvert Aar, og da maa man ogsaa for ham regne Renter og Rentes Renter. Der er imidlertid her Tale om at beskytte den Svage, og jeg skal Intet have imod, at man vedtager Forslaget, som det foreligger, men skulde man forandre § 7 saaledes, som nævnt af den sidst ærede Taler, da maa jeg stemme imod hele Loven. Contrakter ere oprettede under visse givne Forhold med Lovens Beskyttelse ligesaa godt for Godseierne som for Fæsterne; skulde vi nu vedtage en Bestemmelse, hvorefter § 3 skulde faae Anvendelse paa de allerede bestaaende Contrakter, da vilde vi jo aabenbart bryde den Forudsætning, under hvilken Contrakterne ere affluttede, vi vilde begaae den største Uret, som en Lov kan begaae, og som jeg antager, at en Lov ikke engang er berettiget til at begaae, den at ophæve private Mænds indbyrdes Contrakter. Det kan

ingen Lov reiskærbiggjøre, og legalt burde det ikke engang kunne lade sig gjøre; Domstolene burde i saadanne Tilfælde kunne værne om dem, der vare blevne forurettede ved den nye Lov. Dette Tilfælde er jo dog ingenlunde noget enstaaende Exempel paa, at en Enke ved at gifte sig forandrer den Stilling, hun hidtil har indtaget, og giver de Rettigheder, hun har havt. Naar en Embedsmands Enke for Exempel er paa Pension og gifter sig, saa mister hun den Pension, hun har havt. Det er ganske naturligt, at naar Enken bliver gift, saa bliver hun Hustru og følger Manden; her vil man derimod lade Enken skaffe Manden en Gaard, idetmindste for en vis Arrække. Det er i mine Tanker et Brud paa det naturlige Forhold imellem Mand og Hustru. Den ærede første Taler sagde, at de Bestemmelser, der ere givne i § 5, ikke havde stor Betydning, fordi man kunde befrygte, at de Syn, der bleve optagne, vare lidet paalidelige; Loven kan jo ikke gjøre mere end give hensigtsmæssige Bestemmelser om, hvorledes Fæsterne skulle erholde Godtgjørelse for Forbringere. Derfor der i Maskineriet, hvorefter Erstatning skal sættes, er noget uheldigt, saa kunde den ærede Rigsdagsmand foreslaae Forandringer; (S. A. Hansen: Det var det, jeg har sagt, jeg vilde!) Jeg forstod ikke det ærede Medlem saaledes; men forsaavidt det Forslag maatte være bedre end Udkastets, kunde vi jo prøve det. Jeg skal kun endnu yttre et Par Ord imod hvad den ærede første Taler (S. A. Hansen) bemærkede om Lovgivningen i de senere Aar med Hensyn til Fæstegodset. Jeg troer ingenlunde, at det kan siges, som han sagde, at Stænderne og den daværende Regjering vare gunstigere stemte for Godseierne end for Fæsterne, og jeg troer heller ikke, det er rigtigt, hvad han oplyste, idetmindste forsaavidt jeg forstod ham ret; thi den Lov, han omtalte blev i den roesklidste Stænderforsamling antaget i dens Heelhed med de gjorte Ændringer med 37 Stemmer mod 31, medens den i borgsfe Stænderforsamling ikke har yttret nogen Tvivl om Forordningens Nødselighed.